

Metodika

Legislativní vymezení odpočtů na výzkum a vývoj v ČR

Nepřímá podpora výzkumu a vývoje (dále jen VaV) se v současnosti stává ve všech vyspělých státech stále rozšířenějším nástrojem pro povzbuzení investic do VaV v soukromém podnikatelském sektoru. Mezi nejčastější podoby nepřímé podpory VaV patří různé daňové pobídky a úlevy, urychlené odpisování investic, snížení odvodů sociálního pojištění, osvobození od cel, zvýhodněné úvěry, podpora rizikového kapitálu a zvýhodněný pronájem ústřední i regionální infrastruktury.¹

V České republice je nepřímá podpora VaV poskytována **od roku 2005**, a to ve formě **odpočtu odčitatelných položek od základu daně z příjmů**, který je upraven podle § 34 odst. 4 a 5 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Podle tohoto ustanovení si mohou daňový poplatníci provádějící VaV odečíst od základu daně 100 % výdajů na VaV, které vynaložili během zdaňovacího období při realizaci **projektů VaV**². Odpočet uznatelných výdajů na VaV od daňového základu může subjekt provádějící VaV uplatnit pouze v případě, že na daný VaV projekt již nezískal přímou podporu VaV. Nerozhoduje, zda se jedná o základní výzkum, aplikovaných výzkum nebo experimentální vývoj.

Nepřímá podpora výzkumu a vývoje (VaV) prostřednictvím daňových odpočtů nákladů na VaV od základu daně je sekundárním nástrojem politiky podpory výzkumu a vývoje v České republice. Primárním nástrojem zůstává přímá veřejná podpora VaV.

Podmínky a postup pro uplatnění nepřímé podpory VaV jsou stanoveny podrobněji v **pokynu D 288**, který vydalo Ministerstvo financí České republiky v roce 2005³ a který byl následně v roce 2014 aktualizován. Tento pokyn se zabývá především definicí VaV, včetně demonstrativního výčtu aktivit, které lze za VaV považovat a které nikoli, vymezením výdajů vynaložených při realizaci VaV nebo postupem v případě, kdy poplatník čerpá podporu z veřejných zdrojů. Je ovšem třeba zdůraznit, že metodické pokyny Ministerstva financí ČR nejsou obecně závaznými právními předpisy.

Vymezení výzkumu a vývoje

Základní vymezení VaV vychází z § 2 odst. 1 zákona o podpoře výzkumu a vývoje (č. 130/2002 Sb.), kde se VaV obecně rozumí systematická tvůrčí práce konaná za účelem získání nových znalostí nebo jejich využití. **Základním kritériem** pro odlišení VaV od ostatních (příbuzných) činností je **přítomnost ocenitelného prvku novosti** a vyjasnění výzkumné nebo technické nejistoty. VaV se dále rozlišuje na následující kategorie:

- **výzkum** – systematická tvůrčí práce rozšiřující poznání, včetně poznání člověka, kultury nebo společnosti, metodami umožňujícími potvrzení, doplnění či vyvrácení získaných poznatků, prováděná jako:
 - a) **základní výzkum** – experimentální nebo teoretické práce prováděné s cílem získat znalosti o základech či podstatě pozorovaných jevů, vysvětlení jejich příčin a možných dopadů při využití získaných poznatků;

¹ Více informací o podobě používané nepřímé podpory VaV v jednotlivých zemích OECD je k dispozici na následujícím odkazu: <http://www.oecd.org/innovation/rd-tax-stats.htm>

² Projektem VaV se dle výše uvedeného pokynu rozumí písemný dokument, ve kterém poplatník před zahájením řešení projektu vymezí svou činnost ve VaV. Tento dokument by měl obsahovat zejména základní identifikační údaje o poplatníkovi; cíle a dobu řešení projektu; předpokládané výdaje na řešení projektu; jména a příjmení osob, které budou odborně zajišťovat řešení projektu; způsob kontroly a hodnocení postupu řešení projektu a dosažených výsledků; datum, místo, jméno a příjmení oprávněné osoby, která projekt schválila před zahájením jeho řešení.

³ Finanční zpravodaj číslo 10/2005 část 1 ze dne 13. 10. 2005, bod č. 45 nebo <http://www.vyzkum-vyvoj.cz/default.asp?nDepartmentID=34&nLanguageID=1>

- b) **aplikovaný výzkum** – experimentální nebo teoretické práce prováděné s cílem získání nových poznatků zaměřených na budoucí využití v praxi;
- **průmyslový výzkum** – část aplikovaného výzkumu, jehož výsledky se prostřednictvím vývoje využívají v nových výrobcích, technologiích a službách, které jsou určeny k podnikání podle zvláštního právního předpisu.
- **vývoj** – systematické tvůrčí využití poznatků výzkumu nebo jiných námětů k produkci nových nebo zlepšených materiálů, výrobků nebo zařízení anebo k zavedení nových či zlepšených technologií, systémů a služeb, včetně pořízení a ověření prototypů, poloprovozních nebo předváděcích zařízení.

Tato definice a vymezení základních kategorií VaV je v zásadě **v souladu** s široce užívanými mezinárodními definicemi odvozenými od tzv. Frascati manuálu (OECD, Paris, 2012)⁴. Podrobné vymezení VaV, tak jak je používáno ČSÚ v Ročním šetření o výzkumu a vývoji je uvedeno v publikaci: „**Ukazatele výzkumu a vývoje**“⁵ nebo na stránkách ČSÚ⁶.

Mezi aktivity, které **lze zahrnout** pro účely odpočtu od základu daně z příjmů patří zejména výzkum a následný vývoj nových, zlepšených nebo zdokonalených výrobků, materiálů, služeb, technologií a využívaných výrobních postupů a metod včetně projektování nových nebo zdokonalených zařízení nebo technologií, a to prováděný prostřednictvím celé řady činností specifikovaných ve výše uvedeném pokynu D 288⁷.

Mezi činnosti, které dle tohoto pokynu naopak **nelze** mezi VaV zahrnout patří zejména:

- **vzdělávání a výcvik pracovníků** na univerzitách a institucích pro vyšší a pomaturitní vzdělávání,
- **příbuzné vědeckotechnické činnosti**, kterými jsou zejména informační služby jako shromažďování, kódování, klasifikace, zaznamenávání, rozšiřování, překládání, analyzování, vyhodnocování prováděné vědeckotechnickými pracovníky, bibliografickou, informační, poradenskou či patentovou službou, nebo vědeckou konferencí, sběr údajů či pozorování rutinního charakteru, jakož i zpracování těchto údajů, například geologický, meteorologický průzkum, astronomická pozorování, sčítání lidu, průzkum trhu, udržování národních standardů, kalibraci a analýzu materiálů, výrobků, procesů, půd, ovzduší – *výjimkou jsou činnosti prováděné výlučně pro účely projektu;*
- **běžné použití lékařských znalostí**, veškerou lékařskou péčí, studie proveditelnosti, rutinní zkoumání a používání lékařských znalostí – *výjimkou jsou činnosti prováděné výlučně pro účely projektu;*
- **administrativní a právní úkony spojené s patentovou a licenční činností;**
- **studie** záměrů politiky či podnikatelské činnosti, udržování národních standardů, kalibrace druhotných standardů – *výjimkou jsou činnosti prováděné výlučně pro účely projektu;*
- **standardní vývoj softwaru** a počítačová údržba, kterými jsou zejména implementace (ladění a úpravy) existujícího systému v podmínkách zákazníka, přidání uživatelské funkčnosti k aplikačním programům, řešení technických problémů, údržba softwaru, podpora nebo úprava existujících systémů, předvádění nebo překlady počítačových jazyků, příprava uživatelské dokumentace;
- **činnosti inovačního charakteru**, které **nezahrnují ocenitelný prvek novosti**, zejména výzkum trhu, nastartování výroby využitelné pro všechny průmyslové situace, vybavení nástroji, úprava návrhu pro výrobní proces, získání technologie (hmotné i nehmotné), provozní inženýrství, marketing nových nebo zdokonalených výrobků, výroba ukázkových modelů, provádění zkoušek pro uživatele, průmyslová výroba, předvýrobní příprava, distribuce zboží a služeb a příbuzné technické služby v rámci činností inovačního charakteru.

⁴ Frascati manuál je základní mezinárodní dokument používaný ve statistikách VaV. Více viz:

www.oecd.org/sti/frascatimanual

⁵ <https://www.czso.cz/csu/czso/ukazatele-vyzkumu-a-vyvoje-2013-w6rsbm7x7x>

⁶ https://www.czso.cz/csu/czso/statistika_vyzkumu_a_vyvoje

⁷ V tomto pokynu jsou však uváděny i činnosti, které normálně nespádají do VaV z hlediska jeho statistického zachycení v ročním šetření o výzkumu a vývoji – VTR 5-01. Jde například o patentové a licenční práce, studie záměrů politiky národní, regionální nebo místní a podnikatelské záměry podniků, i když jsou podle tohoto pokynu tyto činnosti lze zahrnout pouze, jde-li o úpravu stávajících nebo vytváření nových metodik s ocenitelným prvkem novosti.

Uznatelné výdaje na realizaci projektů VaV

Za výdaje vynaložené na realizaci projektů VaV pro daňovou podporu VaV dle výše uvedeného pokynu D 288 **lze považovat** především:

- **osobní náklady** osob podílejících se na sledovaném projektu (zaměstnance VaV)⁸ a jim odpovídající náklady na povinné zákonné odvody – pojistné na zdravotní pojištění a sociální zabezpečení placeného zaměstnavatelem. Do osobních nákladů lze započítat především:
 - příslušnou část mezd nebo platů zaměstnanců, odpovídající jejich úvazku na řešení projektu nebo se na projektu podílejících,
 - odměny poskytované na základě dohody o pracovní činnosti, dohody o provedení práce nebo obdobné dohody podle zahraničních právních předpisů, uzavřených v přímé souvislosti s řešením projektu;
- **odpisy** (nebo jejich část) hmotného movitého majetku a nehmotného majetku (s výjimkou odpisů nehmotných výsledků výzkumu a vývoje pořízených od jiných osob), používaného v přímé souvislosti s řešením projektu;
- a další **provozní (běžné) náklady**, vzniklé v přímé souvislosti s řešením projektu. Jde například o výdaje na:
 - materiál, zásoby a drobný hmotný a nehmotný majetek;
 - služby jako je elektrická energie, teplo, plyn, telekomunikační poplatky, vodné a stočné,
 - cestovní náhrady vzniklé v přímé souvislosti s řešením projektu⁹ a
 - výdaje na certifikaci výsledků VaV¹⁰

Od 1. ledna 2014 nové znění zákona rozšiřuje skupinu uplatnitelných výdajů i o **náklady na služby a nehmotné výsledky VaV**, a to pokud byly **pořízeny od výzkumné organizace**, tj. nejčastěji jde o veřejné vysoké školy nebo veřejné výzkumné instituce a souvisí s realizací projektu VaV. Za finanční zdaňovací období do roku 2013 si podniky mohly odečíst jen výdaje na VaV, který prováděly samy. Dalším rozšířením uplatnitelných nákladů je také možnost zahrnout do odpočtu úplatu finančního leasingu hmotného movitého majetku, která souvisí s realizací projektu VaV.

Výše uvedené výdaje **musí být vedeny** oddělenou evidencí v členění na jednotlivé projekty a jednotlivé účetní případy. Tato evidence musí splňovat požadavek přehlednosti a prokazatelnosti oprávněnosti použití ustanovení § 34 odst. 4 a 5 zákona s tím, že důkazní břemeno je na poplatníkovi.

Za výdaje vynaložené na realizaci projektů VaV pro daňovou podporu VaV dle výše uvedeného pokynu D 288 **nelze považovat** náklady na:

- **administrativu a ostatní podpůrné činnosti**, zejména činnost centrálních oddělení poplatníka, např. činnost oddělení finančních a personálních, manažerské činnosti, přeprava, skladování, úklid, opravy, údržba a bezpečnost – tyto výdaje nejsou považovány za výdaje vynaložené na VaV, jehož ústředním kritériem je vznik ocenitelného prvku novosti;
- **nehmotné výsledky VaV** pořízené od jiných osob, které se posuzují jako nehmotný majetek ve smyslu § 32a zákona o daních z příjmu¹¹;
- **služby**, včetně nákladu na činnosti VaV, pokud je poplatník sám neprovádí při realizaci projektu VaV (například testování léku, výroba či ověřování prototypu)¹¹ nákladu na nájemné, konzultace,

⁸ Zaměstnané osoby pracující ve výzkumu a vývoji (dále jen zaměstnanci VaV) jsou nejen výzkumní pracovníci, kteří provádějí přímo VaV, ale také pomocní, techničtí, odborní, administrativní a jiní pracovníci pracující na pracovištích VaV v jednotlivých subjektech, kde se provádí VaV. Podrobnější vymezení zaměstnanců VaV je uvedeno ve výše zmíněném Frascati manuálu nebo v publikaci: Ukazatele výzkumu a vývoje.

⁹ Nezahrnuje cestovní náhrady vyplacené v souvislosti s cestami na vědecké konference a podobná sympozia.

¹⁰ Tyto výdaje nejsou zahrnuty mezi výdaje VaV uváděnými ve Frascati manuálu.

¹¹ Od 1. 1. 2014 se to nevztahuje na nákup služeb VaV od výzkumných organizací.

poradenství, nákladu na externí vzdělávání, účast na konferencích, cestovného spojeného s účastí na konferencích apod.

Výše uvedenou daňovou (nepřímou) podporu VaV **nelze dále uplatnit** na projekty, na něž byla alespoň z části poskytnuta **přímá finanční podpora z veřejných zdrojů**¹².

Až do konce roku 2013 **nebylo možné** v rámci odpočtů od základu daně uplatnit ani výše uvedené **výdaje na služby VaV a nehmotné výsledky VaV** pořízené od jiných osob s výjimkou výdajů na certifikaci výsledků VaV.

Daňovou podporu VaV nelze využít ani v případě, kdy podnik v daném daňovém období vykáže ztrátu a tím pádem nemá v daném roce daňovou povinnost. V této situaci si **lze přenést** možnost snížení daňové povinnosti **do následujících tří let**, ale pouze za předpokladu, že se odpočet objeví v daňovém přiznání období, ve kterém VaV projekt probíhal. Zpětné uplatnění není možné.

¹² Za veřejné zdroje jsou pro účely zákona považovány dotace ze státního rozpočtu, rozpočtu obcí a krajů, státních fondů či krajských rozpočtů, státních fondů a prostředky (granty) přidělené podle zákona o podpoře výzkumu a vývoje (č. 130/2002 Sb.), granty Evropských společenství a dotace, příspěvky a podpory z veřejných rozpočtů a jiných peněžních fondů cizího státu.

Statistika nepřímé veřejné podpory VaV

V roce 2012 zpracoval ČSÚ poprvé statistiku nepřímé veřejné podpory VaV, a to za referenční roky 2007 až 2011. Od tohoto data jsou k dispozici podrobné údaje provázané s informacemi z Registru ekonomických subjektů (RES). Starší data z let 2005 a 2006 jsou k dispozici pouze v hrubé agregované podobě, která neumožňuje podrobnější členění. Administrativním zdrojem dat využívaným ve statistice nepřímé podpory VaV jsou daňová přiznání právnických osob.

Data za referenční rok t (např. 2013) jsou k dispozici v lednu roku $t+13$ (leden 2015), publikována jsou v dubnu roku $t+16$ (duben 2015). Pro statistické účely jsou agregovaná data poskytována mezinárodními organizacím, jakými jsou Eurostat či OECD.

Informace ze statistiky nepřímé veřejné podpory VaV jsou propojena s daty o financování VaV v podnikatelském sektoru, která pochází z ročního šetření ČSÚ o výzkumu a vývoji (VTR 5-01).

Výpočet nepřímé veřejné podpory VaV

Výše nepřímé podpory VaV lze spočítat podle následujícího vzorce:

$$\text{Nepřímá podpora VaV} = \text{uplatněný odečet výdajů na VaV od základu daně} * \text{daňová sazba}$$

Uplatněný odečet výdajů na VaV může dosáhnout až 100 % celkových nákladů na VaV činnost¹³. V roce podání daňového přiznání lze uplatnit část nákladů na VaV. Další část lze postupně odečítat v navazujících třech letech. Tímto způsobem lze zpětně uplatnit náklady na VaV, jež byly vydány v předcházejících třech letech. Daňová sazba pro právnické osoby v roce 2005 činila 26 %. Následoval postupný pokles této sazby na hodnotu 19 % v roce 2013.

Vývoj sazby právnických osob mezi lety 2005 a 2013

2005	2006	2007	2008	2009	2010 – 2013
26%	24%	24%	21%	20%	19%

Uznatelné výdaje na VaV lze tedy odečíst od základu daně dvakrát, poprvé účetně a podruhé daňově, kdy se dají využít ke snížení daňového základu profitabilní firmy. Jedná se o tzv. nepřímou formu financování inovací. Zatímco granty a dotační stimuly jsou formou přímou, a firmy tak s jejich pomocí přímo získávají částečné profinancování svých projektů. Proto firmy, které vyvíjí nebo významně zdokonalují své produkty, technologické a výrobní postupy nebo interní procesy, si mohou tato zdokonalení jako VaV projekty evidovat a interní náklady na ně zahrnout do daňového odpočtu. To platí jak pro vlastní interní činnost, tak pro zákaznická řešení.

Vzhledem k tomu, že sazba daně z příjmu právnických osob je 19 procent, lze prostřednictvím této daňové úlevy z každého milionu výdajů na takové projekty uspořit 190 000 korun. Úsporu pak mohou vložit do dalších podobných projektů a celkově ji využít pro svůj rozvoj, což je hlavním účelem odpočtu VaV na celém světě.

Příjemcem nepřímé podpory VaV je daňový poplatník – právnická osoba¹⁴ vymezená jako finanční nebo nefinanční podnik dle Systému národních účtů 2010 v modifikované podobě užívané v šetření ČSÚ o výzkumu a vývoji (VTR 5-01), tj. bez ekonomických subjektů podnikajících v postsekundárním vzdělávání a bez fakultních nemocnic.

¹³ V souladu s §34 odst. 4 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů je možné od základu daně odečíst 100 % již jednou daňově uznatelných výdajů na VaV. V souvislosti se změnou zákona o daních z příjmů má nově (od roku 2014) poplatník možnost navíc uplatnit 110 % z meziročního přírůstku výdajů na výzkum a vývoj.

¹⁴ Data o fyzických osobách – podnikatelích nejsou dostupná, neboť daňová přiznání u těchto subjektů nejsou ještě plně digitalizovaná. V roce 2013 obdrželi fyzické osoby nepřímou podporu VaV v souhrnné výši pouhých 4,6 mil. Kč.

Český statistický úřad publikuje údaje v podrobném členění v souladu s metodikou OECD pouze za právnické osoby (nefinanční a finanční podniky) podnikatelského sektoru. Za fyzické osoby – podnikatele – nejsou podrobné údaje z daňových přiznání v současnosti dostupné.

Rok	Počet právnických osob		Odčitatelná položka		Daňová sazba	Nepřímá podpora VaV	
	CELKEM	Podnikatelský sektor	CELKEM	Podnikatelský sektor		CELKEM	Podnikatelský sektor
2005	454	-	3 151	-	26%	819	-
2006	553	-	4 149	-	24%	996	-
2007	583	572	5 045	5 038	24%	1 211	1 209
2008	608	598	4 871	4 867	21%	1 023	1 022
2009	641	634	5 263	5 261	20%	1 053	1 052
2010	739	719	6 952	6 948	19%	1 321	1 320
2011	892	865	9 722	9 717	19%	1 847	1 846
2012	1 057	1 027	10 468	10 460	19%	1 989	1 987
2013	1 146	1 127	12 132	12 127	19%	2 305	2 304

Zdroj dat: ČSÚ podle administrativních dat GFR

Doplňující informace ze šetření o výzkumu a vývoji VTR 5-01

Statistika nepřímé podpory VaV je v této publikaci za účelem poskytnutí ucelenějšího obrazu o financování výzkumné a vývojové činnosti na území České republiky doplněna informacemi o přímé veřejné (domácí i zahraniční) podpoře VaV a celkových výdajích na VaV z Ročního šetření výzkumu a vývoje VTR 5-01 prováděného ČSÚ.

Roční výkaz o výzkumu a vývoji (VTR 5-01)

Prostřednictvím Ročního výkazu o výzkumu a vývoji (VTR 5-01) zjišťuje ČSÚ podrobné údaje o stavu lidských a finančních zdrojů ve všech subjektech **podnikatelského**, vládního, vysokoškolského a soukromého neziskového sektoru provádějících VaV jako svoji hlavní či vedlejší ekonomickou činnost na území České republiky. Mezi základní charakteristiky zjišťované v tomto šetření patří počet zaměstnanců VaV podle pracovní činnosti, vzdělání, pohlaví, věku či národnosti a **výše výdajů za provedený VaV** podle druhu výdajů a zdrojů jejich **financování**.

Sběr údajů o lidských a peněžních vstupech určených pro VaV aktivity, respektive zabezpečení těchto ukazatelů, je na základě Prováděcího nařízení Komise (EU) č. 995/2012 o tvorbě a rozvoji statistiky Společenství v oblasti vědy a techniky **povinné** pro všechny státy EU. Sběr těchto údajů probíhá podle mezinárodních standardů a doporučení uvedených ve Frascati manuálu (OECD 2002), který slouží jako hlavní příručka pro harmonizovaný sběr ukazatelů v oblasti VaV používaná nejen v zemích EU a OECD, ale na celém světě.

Mezi základní charakteristiky sledované v oblasti statistiky celkových výdajů na VaV, ale i výdajů uskutečněných v jednotlivých sektorech a pracovištích VaV, patří původ finančních zdrojů určených na provádění VaV. ČSÚ dle doporučení uvedených ve Frascati manuálu rozlišuje v případě podnikatelského sektoru v rámci výkazu VTR 5-01 následující hlavní zdroje financování jejich VaV činnosti:

- **podnikatelské (soukromé) tuzemské zdroje**, které tvoří především interní zdroje vzniklé z podnikatelské činnosti sledovaných podniků určené na u nich prováděný VaV.
- **podnikatelské (soukromé) zahraniční zdroje** zahrnující v případě podniků provádějících VaV na území ČR především příjmy z prodeje služeb VaV prováděného na zakázku pro jiný zahraniční podnik a dále získané příspěvky a subvence (finanční transfer) na prováděný VaV od zahraničních podniků nejčastěji působících v rámci stejné skupiny.

Poznámka: Pro podniky není vždy snadné rozlišit tuzemské a zahraniční zdroje použité na financování u nich prováděného VaV. Z tohoto důvodu má smysl tyto zdroje publikovat dohromady jako podnikatelské zdroje celkem.

- **veřejné zdroje z ČR**, které tvoří veškeré finanční prostředky (běžné i kapitálové) ze státního rozpočtu ČR, rozpočtů krajů a měst poskytnuté jako institucionální nebo účelová podpora za provedení VaV ve sledovaném roce na území ČR.
- **veřejné zahraniční zdroje** zahrnující především příjmy ze strukturálních fondů EU použité na financování prováděného VaV ve sledovaných subjektech prostřednictvím jednotlivých operačních programů (především OP VaVpl a OP PI), ostatní zdroje z rozpočtu EU (jde především o výzkumné rámcové programy) a zdroje z mezinárodních, vládních a veřejných organizací mimo EU (CERN, ILL, ESA, NATO, OECD, OSN, WHO, Norské fondy/EHP aj.).

Podrobnější informace jsou dostupné na webových stránkách statistiky

https://www.czso.cz/csu/czso/statistika_vyzkumu_a_vyvoje

Statistika přímé veřejné podpory VaV (GBAORD)

Kromě výše uvedeného šetření o VaV jsou veřejné výdaje na VaV sledovány prostřednictvím statistiky **přímé veřejné podpory VaV** známé také jako GBAORD (státní rozpočtové výdaje a dotace na VaV) **z pohledu poskytovatelů veřejné podpory**. Jedná se tedy o odlišný přístup než v případě šetření VTR 5-01, kde jsou veřejné výdaje sledovány z pohledu příjemců (pracovišť provádějících VaV). Zdrojem dat pro statistiku přímé veřejné podpory VaV jsou administrativní údaje získané z Infomačního systému výzkumu, vývoje a inovací a dále pak dokumenty o státním rozpočtu výzkumu, vývoje a inovací.

Podrobnější informace jsou dostupné na webových stránkách statistiky

https://www.czso.cz/csu/czso/statni_rozpocetove_vydaje_a_dotace_na_vyzkum_a_vyvoj_gbaord

Na uvedených stránkách jsou publikovány i podrobné údaje o přímé veřejné podpoře VaV v podnikatelském sektoru.

Poznámky k údajům v tabulkách a grafech

- 0 = nula se používá pro označení číselných údajů menších než polovina zvolené měřicí jednotky
- - = údaj není k dispozici (nespolehlivý, jev se nevyskytoval, ukazatel se nezjišťoval, individuální údaj)
- x = ležatý křížek na místě čísla značí, že zápis není možný z logických důvodů
- Výpočty v tabulkách jsou prováděny **z nezaokrouhlených údajů**.
- Uvedené úhrny (součty a mezisoučty) nemusí odpovídat součtu dílčích hodnot z důvodu **zaokrouhlování**.

Seznam použitých zkratk

ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
GFŘ	Generální finanční ředitelství
Kč	Koruna česká
mil.	milión/y
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
Pozn.	poznámka
VaV	výzkum a vývoj
VTR 5-01	Roční výkaz o výzkumu a vývoji